

ORMANCILIĞIN DÜNÜ VE GELECEĞİ

Abdurrahman SAĞKAYA¹

ÖZET

Kurumların bugünkü davranış kalıplarının kökleri geçmişte saklıdır. Geçmişteki önemli olay ve dönemler incelenerek, bugünün davranış kalıplarının nedenlerine inilir. Geçmişin düşünce kalıplarında saklı olan bugünün davranış kodlarını anlamak, olayları analiz etmekle mümkündür.

Orman teşkilatı 170 yıllık bir geleneğe sahiptir. Bu sürede teşkilat kurumsal bir yapılanma sağlamıştır. Kurumsallaşma işlerin otomatik olarak yürümesi açısından bir fırsat, değişime gösterilen direnç açısından da bir tehdittir. Orman teşkilatının bu günkü değişime direnen, statik yapısının temelinde geçmişin çeşitli olay ve davranış kalıpları bulunmaktadır.

Geniş alanlarda çalışmak zorunda olan ormancılık devletle, vatandaşla ve hukukla barışık olmak zorundadır. Bu unsurlarla barışık olmayan bir ormancılık uygulamasının neticesi; ormanların tahrip edilmesidir. Devleti daima yanına alan orman teşkilatı hukukla kavgalı olduğundan, vatandaşla da barışık olamamıştır. Ormanlar üzerindeki bu tehdit dünden bu güne devam ede gelen bir karabasan olmuştur. Kısa vadede bu sorunların çözümüyle ilgili bir ümit de ufukta görünmemektedir.

Orman teşkilatının bu gün hukukla çatışan davranış bozukluğunun temelinde 1936-1945 olayları yatmaktadır. 4785 sayılı yasa ile neticelendiği zannedilen, sorunları bu gün dahi etkisini sürdüren devletleştirme olgusunu iyi analiz etmeliyiz. Bu analiz bizi bugünün hukukla ve vatandaşla bir türlü barışamayan orman teşkilatının davranış kalıplarının DNA larına götürecektir. Bu yolla ormanlar üzerindeki tahribatin nedenlerine inecek, gelecek politikaları daha isabetle ortaya koyabileceğiz.

Geçmişin sarsıntıları bu günü iyi okuyamama noktasını hazırlamıştır. Bilgi toplumunun değişen dünyasında yeni güç odakları ortaya çıkmıştır. Bunlar; medya ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Orman teşkilatı bu güç odakları ile yakın ilişki kurarak, orman korumada yeni müttefikler edinmelidir. Günümüzde polisiye tedbirlerle orman koruma önemini yitirmiştir. Yaşadığımız çağın dinamikleri iyi anlaşılırsa, başarılı neticeler alınmış olur.

1936' DA YENİ ORMAN KANUNU ÇIKARMA HAZIRLIKLARI

Genç cumhuriyet hükümeti ormancılık faaliyetlerini modern bir kanuna bağlamak istemektedir. Çağdaş bir orman kanunu yapılması konusunda bütün kurumlar hemfikirler. Ancak bir sorun vardır; özel ormanların devletleştirilmesi. Orman teşkilatı devletleştirme konusunda ısrarlıdır. Kanun teklifi medise verilir, tarım komisyonu orman teşkilatının devletleştirme önerisini özel mülkiyet hakkını ihlal olarak gördüğünden, teklifi reddeder.

Orman teşkilatı günlerce komisyonu ikna etmek için çalışır. O zaman için miktarı 400.000 Ha. I bulan özel ormanların bir emeğe dayanmadan sahiplenildiğini, bu ormanların tapularının hileli yollarla elde edildiğini anlatarak hedefine ulaşmak isterse de meclis tarım komisyonunu ikna edemez. Özel mülkiyeti tanımamakta ısrarlı olan orman teşkilatı yasama ve yargı organları nezdinde itibar kaybına uğrar.

Orman kanununu istediği şekilde geçiremeyen orman teşkilatı başka bir planla ortaya çıkar; ormana bitişik özel ormanlar bedeli karşılığında devletleştirilecek, özel ormanların işletilmesi için gerekli olan amenajman planlarının tasdik yetkisi (kanunun 67. Maddesi) orman teşkilatına verilecekti. Bu uzlaşma ile 3116 sayılı orman kanunu 1937 yılında yürürlüğe girmiştir.

3116 SAYILI YASANIN UYGULAMASI

Özel ormanlar kanuni güvenceye alınsa da, orman teşkilatı bunu tanımamaktadır. Devletleştirme işlemini bir şekilde neticelendirmek istemektedir. Ancak hukuk buna müsaade etmemektedir. Bir yolla hukuk aşılacaktır; ancak kaybedilen itibar hiç düşünülmemektedir. Orman teşkilatı 400.000 Ha. I bulan özel ormanları her ne pahasına olursa olsun devletleştirme kararlılığındadır.

İki yıllık süre içinde 30.000 Ha. Orman devletleştirilmesine karar verilir, 1.200.000 TL fiyat biçilir. Ancak orman sahiplerine ödenen para, sadece kereste değerinin 1/100 den daha azdır. Ha. da 4000 TL lık sadece ağaç serveti bulunan bir ormana 40 TL gibi gülünç bir fiyat biçilir. Vatandaş bu parayı almak için müracaatta bile bulunmaz. Böylece kamulaştırma işlemi orman teşkilatı ile vatandaş arasında sonuçları günümüze kadar uzanan bir sorun kaynağı olarak sürer gider.

Diğer yandan özel orman sahipleri parasını ödeyerek yaptırdıkları amenajman planlarını orman teşkilatının tasdikine sunarlar. Aradan aylar hatta yıllar geçmesine rağmen hiçbir plan tasdik edilerek kesim hakkı verilmez. Bu durumda vatandaşın yapacağı tek şey; mahkemelerin kapısını çalmaktır.

Hukuku ve kanunları uygulamakla görevli bir kamu kuruluşu olan orman teşkilatının hukuk tanımazlığı, yargı nezdindeki prestijini hepten yok eder. Ancak olan ormanlarımıza olur. Tarihimizin en büyük orman katliamının adımları atılmış olur. Ormanlarımızın yok olarak ödediği fatura da doğrusu pek ağır olur.

Tarihimize "Tapulu Orman Katliamı" olarak geçen orman tahribatı ilk olarak Akdeniz Bölgesinden başlar, bütün Anadolu'ya yayılır. Mahkemeye başvuran özel orman sahipleri tapulu arazilerinden her türlü faydalanma hakkını ihtiva eden mahkeme kararı alırlar. Bu kararda her türlü kesme, taşıma ve faydalanma hakkı bulunmaktadır.

Mahkeme kararı alan özel orman sahipleri ormanların devamlılığını düşünmeden tıraşlama kesim yaparlar. Tapulu arazilerinin içinde bulunan bütün ağaçları keserek pazara taşımakta ve satmaktadırlar. Elleri mahkeme kararı olduğundan orman teşkilatı devre dışı kalmış, olaya müdahil olamamıştır.

Tapulu orman katliamı olarak isimlendirilen bu uygulama bütün Anadolu'ya yayılmış 1945 yılına kadar sürmüştür. Orman teşkilatı çaresiz Adalet Bakanlığına bir tamim yayınlattırarak, mahkemelerden özel ormanlar için faydalanma kararı vermemesini istemiş; ancak netice alamamıştır. Mahkemeler Adalet Bakanlığının tamimine rağmen, özel orman sahipleri için lehte karar vermeye devam etmişlerdir.

Bu katliamla 100.000 lerce Ha. Orman alanı kesilerek yok edilmiş, tarihimizin en büyük orman katliamı senelerce devam etmiştir. 1945 yılına gelindiğinde yapacak bir şey kalmamış, 4785 sayılı yasa ile bütün ormanlar ikinci bir bildirime gerek kalmaksızın devletleştirilmiştir.

4785 SY nın çıkışıyla vatandaşlar özel ormanlarının zorla ellerinden alınacağını düşünerek ormanları ateşe vermişlerdir. Birinci yıl yanan orman alanı resmi rakamlara göre 165.000 Ha., İkinci yıl 125.000 Ha. Dır. Böylece orman teşkilatı ile hukukun ve vatandaşın çatışması başlamış, günümüze kadar süregelmiştir. Bu süreçte tahribata uğrayan ve kaybedilen orman miktarı milyon ha.ların üzerine çıkmıştır.

4785 FIRSAT MI? TEHDİT Mİ?

4785 sayılı yasa ile özel orman sorununun sona erdiğini söylemek mümkün değildir. Çok az kamulaştırma bedeli ile tek yanlı devletleştirilen ormanlarla ilgili sorunlar günümüze kadar süregelmiştir. Bundan daha önemlisi orman teşkilatının düşünce yapısı bozulmuştur. Düşünce kalıplarının devletleşmesi, günümüze hukuk tanımamazlık olarak yansımıştır.

Bir varlığı, kurumu veya ülkeyi çok sevebiliriz. Bu unsurlara, çok severek de zarar vermek mümkündür. Bilginin, tecrübenin ve hukukun olmadığı bir sevgi daima zararlı olmuştur. 1945'in ormancılarının ormanları çok sevdiği tartışılmaz bir gerçektir. Ancak, o yıllarda yapılan uygulamaların yıllarca devam etmesi, orman teşkilatının davranış kalıplarına yansması orman tahribatının boyutlarını artıran bir olgu olarak sürmüştür.

Ormanlarımız ülkenin ¼'ünden daha geniş bir alana yayılmıştır. Orman teşkilatı bu sahanın korumasını iki unsurla işbirliği yaparak kontrol edecektir; hukuk ve vatandaşlar. 1945 olaylarından sonra hukuk ve vatandaşlarıyla kavgalı olan orman teşkilatı, ormanları korumakta zorluk çekecekti, çaktı de. Hukuk en fazla bizim gibi geniş alanlarda çalışanlara lazımdır. Orman korumada, hukuktan azami yararlanmak zorundayız.

En çok hukuka ihtiyacı olan bir kurumun hukuka uymaması normal bir davranış olamaz. Hukuka uymadıkça, vatandaşlarınızla da barışık olmanız mümkün değildir. Hukuksuzluğun başlangıcı olan 1945 olayları sorunları günümüzde de devam eden bir tehdittir. 400.000 Ha. Özel orman zorla devletleştirilmiştir. Bunun karşılığında milyonlarca Ha. Orman açma, işgal ve yangınlarla tahrip edilerek kaybedilmiştir. Bu neticeyi bir fırsat olarak değerlendirmek mümkün değildir.

ORMAN VE HUKUK BİRLİKTE DÜŞÜNÜLMELİDİR

Orman ve hukuk iç içe kelimelerdir. Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde ormanın koruyucusu hukuk ve halk olmalıdır. Bütün barikatlar aşılıp son noktaya gelindiğinde başvuru noktası hukuk olacaktır. Ormanla hukuk böyle iç içe iken, ormancı bir hamlede bulunuyor; hukukla köprüleri atıyor. Bu noktada orman çok büyük tehlike içinde, korumasızdır. Bu nedenle ormancı hukukla daima barışık olmalı, hukukun üstünlüğü onun için vazgeçilmez olmalıdır.

Hukukla köprüler atılınca, vatandaşla barışık olmak mümkün değildir. Çünkü hukuk vatandaşın hakkını devlete karşı koruyan bir güçtür. Siz bu gücü tanımayarak vatandaşın elinden alırsanız, vatandaşla barışık olamazsınız. Sonrası, vatandaşın ormanları çeşitli maksatlarla tahribe yönelmesidir. Hukuku tanımamak ormanları tahribata açmak, onu en önemli koruyucusundan mahrum bırakmaktır.

Orman teşkilatı kendi başına hareket ederek hukukla kavgalı olmak lüksüne sahip değildir. Siz hukuka riayet etmeyerek vatandaşın hakkına tecavüz edeceksiniz. Hukukla ve vatandaşla kavgalı olacaksınız. Küçük bir orman parçasını elde etmede başarılı olacaksınız; fakat ormanları ülke sathında tahribata açık bırakacaksınız. Düşünmek bile insana rahatsızlık veriyor.

GÜNÜMÜZDE VE GELECEKTE KAMUOYU OLUŞTURMADA MEDYA VE STÖ'LER DAHA DA ETKİN OLACAKTIR

Dünya bilgi çağına girmiştir. Bilgi çağıнын temel dinamiği değişimdir. Bilgi çağıнын siyasal sistemi de demokrasi olmuştur. Demokrasi ve ülkemizde sürdürülen parlamenter sistemde sivil toplum örgütleri önem kazanmıştır. Üçüncü sektör olarak adlandırılan STÖ'lerin demokrasi ve siyaset üzerinde etkileri her geçen gün artmaktadır. Medya ve STÖ'ler siyasette, yönetimde ve halkın bilinçlendirilmesinde etkin bir konuma gelmişler;bu etkinlik her geçen gün daha da önem kazanmaktadır.

Ülkemizdeki temel dinamikler hızla değişmekte, sanayi toplumu değerleri yerini bilgi toplumunun dinamiklerine bırakmaktadır. Ormanlılar bu dinamikleri ve değişimi takip etmek, buna göre politikalarını belirlemek durumundadırlar. Demokrasinin gelişmesiyle kamuoyu oluşturmada medyanın ve STÖ'lerinin gücünden yararlanmak zorunluluğundayız. Günümüz şartlarında hukukun üstünlüğünü tanımak yeterli değildir. Daha da ilerilere gitmek, yeni adımlar atmak durumundayız.

Polisiye tedbirler artık geçerliliğini yitirmiştir. 1980' li yılların ikinci yarısında hazırladığımız "1989-2009 ormancılık ana planı" na muhafaza memuru adedinin azaltılmasını öngörmüştük. Bu konu birçok meslektaşımız tarafından yadırganmıştı. Ancak çağın yönelişine bakarak değişimi görenler için yadırganacak bir durum yoktu. Polisiye tedbirlerle orman koruma çağı sona ermişti.

Ormanlılar söylemde, "ormanlar halkındır." Veya "ormanlarımız gelecek kuşaklardan alınmış emanettir." Sözlerini sık sık tekrarlarlar. Ancak uygulamada ormanlı kimseye bırakmama cimriliğini de ortaya koyarlar. Bunun nedeni ormanlı koruma idealizmidir. Ormanlılar için ormanlı her şeydir. Çağın dinamikleri ormanlıların uygulamalarını, söylediklerine uygun hale getirmeye zorlamaktadır.

Ormancılıkta değişime ihtiyaç vardır. Geçmişin kalıplarını fırlatıp atmamız. Zihin haritamızı çağın değerlerini esas alarak yeniden çizmeliyiz. Ormanlı korumak için öncelikle hukukun üstünlüğünü tereddütsüz kabul edip uygulamaya koymamız. Hukuka uymakla halkımızı da yanımıza almak mümkün olacaktır. Yeterli mi?.. değil. STÖ'lerle ve medya ile de sıkı bir işbirliği yapmaya ihtiyaç var. Demokrasi çağında medya ile sivil örgütlerin gücünü yanımıza alarak, orman korumada daha güçlü hale gelmek mümkündür.

Orman teşkilatı içe kapanmışlığına son vermelidir. Medyanın ve STÖ'lerin ormanlıları kabul etmeleri çok kolay olacaktır. Yeter ki, biz onlara ulaşp derdimizi anlatabilelim. Üst kademe yöneticiliğim esnasında partililerin kanunsuz isteklerini basınla işbirliği yaparak önlemenin kolaylığını yaşamış bir kişiyim. Bu nedenle günümüzde hukuku, halkı, medyayı ve STÖ'leri yanımıza alarak ormanlı etkili şekilde koruyabiliriz.

SONUÇ

Ormancılık için hukuk ve vatandaş yan yana ve barışık olmalıdır. Bu uzlaşmayı orman teşkilatı sağlamak zorundadır. Hukuk ormanlıının elinde ormanlı korumak için çok önemli bir maniveladır. Ormanlı bu durumu çok iyi bilmeli; aksi durumda bundan ormanlıların zarar göreceğini bilmeli, geçmiş olayları bu gözle incelemelidir. Bu açıdan 1945 yılı 4785 S.Y. bir milattır; çok iyi incelenmesi, üzerine doktora tezleri yazılması gereken bir milat.

Bir ülkede hukukun üstünlüğünün oluşması için; siyasetçiler, bürokratlar, kuruluşlar ve vatandaşlar yasalara uymayı kabul etmiş olmalıdırlar. Böyle bir kabul oluşmadığında

anarşi doğar. Yasaları uygulamayanlar ormanların geleceğini tehlikeye atmaktadırlar. Kanunsuzluk, kanunsuzluğu getirir. Bu durum kötü niyetliler için uygun ortamlar doğurur. Bu şartlarda 21 milyon Ha. Orman alanını korumak da zorlaşır.

Orman teşkilatının hukukla savaşı günümüzde de devam etmektedir. Bir çok yerde tapu iptal davalarının açılması düşündürücüdür. Bu tapular verilirken orman teşkilatının görüşü alınmaktadır. Sonradan bu görüşü değiştirip burası orman demek tutarsızlık, devlet hâkimiyetine bir darbedir.

Bir başka olayla konumuzu örneklendirirsek; İstanbul'da bir vatandaşın 800 Ha. Orman alanına ait tapusu var. Orman teşkilatı tapuyu kabul etmiyor. Vatandaş mahkemeye gidiyor. Vatandaş, mahkemeyi, yargıtayı ve en son aşamada tashihi karar aşamasını kazanıyor. Orman teşkilatı için hukuk yolları kapanıyor. Ne yapması lazım? Mahkeme kararını uygulayıp özel ormanı tescil etmesi gerekirken, Maliye Bakanlığına yazı yazıyor: "Biz bütün hukuk yollarını denedik, kaybettik. Konuyu size gönderiyoruz, bir de siz deneyin."

Günümüzde polisiye tedbirlerle orman korumanın mümkün olmadığını iyi anlamalıyız. Medyanın ve STÖ' lerinin desteğini yanımıza almalıyız. Çağı iyi anlamalı, değişimi hayatımızın ilkesi yapmalıyız. Geçmişin kalıpları ile geleceğin sorunlarına çözüm bulamayacağımızın ayırdında olmalıyız. Orman korumada her dinamik, her güç bizim yanımızda olmalı; onlarla yakın işbirliğine girmeliyiz. Tek başına ormancılar olarak orman korumaya son vermeliyiz. Bu işin sonuna geldiğimizi anlamalıyız artık.

Orman teşkilatı 1945 ve sonrası olaylardan ders almamıştır. Ormanları en çok kendilerinin sevdiğine inanan teşkilat, bunda haklıdır. Ancak ormana, onu çok severek de zarar verilir. Çağın yönelişini anlama, değişim, ehliyet, tecrübe, geçmiş bilgisi ve liyakat eksikliği en önemli etkenlerdir. Bu noktalarda orman teşkilatının zihniyet değişikliğine ihtiyacı bulunmaktadır. 21. YY değişenlerin fırsatları yakalayacağı, değişemeyenlerin ise hep ötelenen, çözülemeyen tehditlerle yaşamaya mahkûm olacağı bir asır olacaktır.